

PRAKTIKUM ZGODNJE OBRAVNAVE

1. Predavanje praktikuma

INTERVJU RUTIN
dr. Branka D. Jurišić

17.1.2015

vsebina

2

- Zakaj IR?
- Model EINE
- Video posnetki
- Uvod v IR
- Izvedba IR
- Kako učinkoviti smo?

Zakaj intervju rutin?

3

Z intervjujem rutin pridobimo pomembne podatke o tem, kako družina živi, kakšno je njihovo naravno okolje. Zato so ti podatki tudi zakladnica naravnih učnih priložnosti, ki jih ne moremo ustvariti v vsakem okolju (npr. pri individualnem delu z otrokom v nekem kabinetu).

Kako poteka zgodnja obravnava v naravnem/običajnem okolju je v 5-stopenjskem modelu predstavil Robin McWilliam (dokument je dostopen tu –

[http://www.siskin.org/downloads/EINE - A Five-Component Model.pdf](http://www.siskin.org/downloads/EINE_-_A_Five-Component_Model.pdf)

- The EINE Model, Early Intervention in Natural Environments: A Five-Component Model
- Avtor: Robin McWilliam, Division of Child Development, Department of Pediatrics, Vanderbilt University Medical Center)

EINE – 5 stopenj...

4

1. Razumevanje družinskega okolja
2. Funkcionalno načrtovanje intervencije
3. Povezane storitve
4. Učinkoviti obiski na domu
5. Sodelovanje – svetovanje

EINE Model... izhodišča

5

Avtor je ta model oblikoval, da bi odgovoril na štiri težave zgodnje obravnave:

- 1) uveljavila se je nekoliko 'nevarna' praksa pretirane specializacije in prepričanje, da se mora vsaka družina, ki je upravičena do storitev zgodnje obravnave, vanjo tudi vključiti,
- 2) Mnoge družine in tudi številni strokovnjaki so zmotno prepričani: 'več je bolje'. V tej trditvi je 'več' = bodisi večje število obravnav/terapij ali pa višje število storitev. Dokazi tega ne podpirajo, več ur obravnav oziroma specializiranih storitev, samodejno ne pomeni tudi višje kakovosti in boljšega izida (McWilliam & Casey, 2004).
- 3) zahteva po profesionalizaciji na tem področju je oddaljila starše in strokovnjake. Spodbujali smo strokovnjake, da bi bili čim manj vpeti v življenja družin OPP, da bi tako povečali objektivnost. Avtor je prepričan, da bi se morali zblížati in šele nato ustvarjati 'razdaljo', če je ta potrebna.
- 4) Obiski na domu pogosto spominjajo na obravnave v klinikah ali v centrih – kot bi tamkajšnjo prakso samo prestavili na preprogo v dnevni sobi družin. Na tak način smo priča 'obravnavi otroka' ali 'delu z otrokom' med obiskom na domu.

Vse te ovire zgodnje obravnave so privedle do opisanega modela, ki obsega več uveljavljenih zamisli in tudi nekaj novih.

Principi modela EINE

6

1. Najpomembnejše se dogaja med enim in drugim srečanjem (in ne NA srečanju).
2. ZO ni inštrukcija golfa – otroci se ne učijo z izoliranimi spretnostmi.
3. Cilji ZO morajo biti po meri družine – če cilji ne izhajajo iz običajnega družinskega življenja, je malo verjetno, da si bodo starši prizadevali zanje.

- Prispevek je dragocen, model bi lahko prenesli v vrtec in marsikatero zamisel bi lahko uporabili tudi za izboljšanje sodelovanja med spec. pedagogi, ki izvajajo DSP v vrtcu, in vzgojitelji, ki imajo otroka v skupini. Tako bi lahko presegli pogosto uveljavljeno prakso 'dela z otrokom', ki ga izvaja spec. pedagog individualno v kabinetu in se pomaknili k načrtovanju sprememb v naravnem okolju, kar skupina vrtca, v kateri je otrok 30 ur tedensko, vsekakor je.

Kaj je rutina?

8

- Rutine so izjemna učna priložnost v naravnem okolju – mnogo bolje kot izolirano učenje izven konteksta
- Iz teh podatkov izpeljemo cilje za načrtovane razvojne spodbude (individualiziran program za družino)
- Dobre obrazce in gradiva najdete na
- <http://www.siskin.org/www>

Video posnetki

9

• <https://www.youtube.com/watch?v=OpxGC6GoHMY>

1. video - razlika med tradicionalnim pristopom ZO in pristopom, ki temelji na rutinah

• https://www.youtube.com/watch?v=sL_WOCu3Ptg

2. video - kaj naj bi ZO bila, kako naj bi jo izvajali

• <https://www.youtube.com/watch?v=jA6IOf9A298>

3. video – preskok v pojmovanju ZO

• http://www.youtube.com/watch?v=yhcUotSkYAY&feature=em-share_video_user

4. video – pogovor z Robinom McWilliamom

• <https://www.youtube.com/watch?v=LdEkZvsUVQE>

Routines Based Interview (Robin) Feeding - RobinMcWilliam

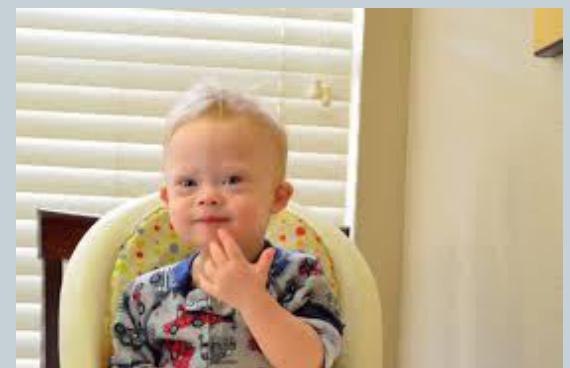
1. Uvod

- Priporočam branje članka avtorjev **R. A. McWilliam, Amy M. Casey, Jessica Sims**, (2009). The Routines-Based Interview. A Method for Gathering Information and Assessing Needs; *Infants & Young Children*, Vol. 22, No. 3, pp. 224–233
- Verjetno so v tem članku odgovori na večino vaših vprašanj
- **Rutine so značilni dogodki dneva.** Kdaj natančno se to dogaja ni pomembno. Predvidljive rutine zmanjšujejo potrebo po tem, da moramo sprejemati nove odločitve v družini (če smo z rutinami zadovoljni). V številnih družinah se dnevne rutine pričnejo z jutranjim vstajanjem (staršev in otroka), higieno, zajtrkom. Intervju o rutinah se najpogosteje začne z vprašanjem – kako se začne vaš dan. Način, kako pogovor nadaljujemo do naslednje rutine je lahko zelo preprost – kaj temu sledi? Če tako vprašamo, se tudi izognemo razpravi, kaj je značilen dan, kaj je povprečno, prevladujoče, normalno... in omogočimo staršem, da nadaljujemo svojo zgodbo.

Intervju rutin

11

- RBI – routine based interview – **Intervju rutin** - Robina McWiliama je namenjen malčkom v zgodnji obravnavi. Tako pridobimo inf. , kako starša preživita dan z otrokom – ugotovimo, kakšne so potrebe družine, prepoznavamo učne priložnosti za zgodnje spodbujanje.

Opis poteka dneva

12

- *Kako se začne vaš dan? Sprašujemo o tem, kako starši preživijo dan (in ne otrok!).*
- **Struktura 6 vprašanj**
- *1. Kaj takrat delajo drugi družinski člani? OPIS*
- *2. Kaj dela otrok? OPIS*
- *3. Kako otrok sodeluje v tej rutini? DEJAVNOST*
- *4. Kako samostojen je otrok v tej rutini? SAMOSTOJNOST*
- *5. Kako z otrokom komunicirate v tej rutini? KOM.*
- *6. Kako ste starši zadovoljni s potekom te rutine? ZADOVOLJSTVO 1-5*

Sklepno zapisovanje

13

- več preprostih obrazcev za zapisovanje izida intervjuja:
- kratek opis rutine, posebej zabeležimo otrokovo sodelovanje, samostojnost in socialni odziv,
- raven zadovoljstva staršev ali učitelja/vzgojitelja, kadar govorimo o rutinah v tem okolju itd.
- izid intervjuja = cilji, ki jih oblikujemo skupaj s starši

2. Izvedba intervjuja

14

- R. A. McWilliam © 2009 - *Protocol for the Routines-Based Interview* • Siskin Children's Institute • Chattanooga, TN, USA
 - Dostopno na:
 - <http://www.iidc.indiana.edu/styles/iidc/defiles/ECC/RBI%20Protocol.pdf>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=QM3Wrlfz-J8>
- risanka – RBI

...pogovor - opišite značilni dan

15

- Kadar starše vprašamo, kako preživijo dan z otrokom, nekateri starši brez težav prepoznajo dejavnosti, dogodke, ki se vrstijo tekom dneva (hranjenje malčka, previjanje, igra, interesne dejavnosti sorojencev, družinska večerja, priprava na spanje...). Drugi se osredotočijo na različne obravnave – fizioterapija, pregledi... So pa tudi starši, ki se odzovejo s smehom, da značilni dan pri njih doma ne obstaja.
- **Nikakor nas ne zanima 'urnik', ampak dejavnosti, rutine, učne priložnosti** – odzivi staršev in odzivi otrok (pobude, zapleti, ugodne okoliščine). Staršem pojasnimo, zakaj nas določene informacije zanimajo. Nikakor ne zadošča, da vprašamo 'primerno vprašanje', sprašujemo na način, ki starše spodbuja, opogumlja...
- O naših ciljih (zakaj želimo te inf, in katere) lahko starše obvestimo že vnaprej (ob vabilu za pogovor ali, ko se z njimi dogovarjamo za srečanje – po telefonu, e-pošti).

Primer pojasnila vsebine pogovora – IR

16

- *Z vami se želimo pogovoriti o značilnih rutinah, da bi vam lahko svetovali, kako lahko spodbujate otrokov razvoj (govora, samostojnosti, gibanja in podobno).*
- *Pogovarjali se bomo o otrokovem igranju, skrbi zase, spodbudah in podpori, ki jo potrebuje za uspešnost. V pogovoru bomo poskušali izvedeti čim več o tem, kako se odziva vaš otrok na različne pobude, vaše predloge, kakšne so njegove ustaljene navade, kaj naredi popolnoma samostojno. V veliko pomoč nam bo, če nam boste zaupali, kje so možni zapleti in kaj vam gre dobro.*

Prilagajanje in iznajdljivost...

17

- Potrebna je dobra iznajdljivost strokovnjaka – katera vprašanja prilagodimo, preskočimo, kaj vprašamo bolj podrobno. Strategije, ki so nam v pomoč so gotovo **tehnike postavljanja vprašanj in tehnike poslušanja**. Hkrati pa moramo imeti pripravljene cilje – kaj želimo izvedeti, da bi lahko vprašanja prilagodili odgovorom staršev.

Primeri iztočnic v pogovoru o rutinah

18

- Kako se začne vaš dan?
- Kaj navadno sledi?
- Kateri dogodek/del dneva/dejavnost... je za vas najbolj prijeten/na?
- Kateri... najbolj stresen?
- Kaj najrajši počnete, kje, kdaj?
- Kaj bi želeli najprej spremeniti?
- Če bi lahko čarali... kaj bi spremenili, kako bi izgledala najboljša ura vašega dneva? Zakaj?
- Kdaj najbolj uživate z vašim otrokom... sami? Zakaj?
- Kdaj je vaš otrok najbolj dejaven... zadovoljen...?

Kako poteka intervjuu rutin?

- Intervjuu o rutinah se najpogosteje začne z vprašanjem – kako se začne vaš dan? Način, kako pogovor nadaljujemo do naslednje rutine je lahko zelo preprost – kaj temu sledi? Če tako vprašamo, se tudi izognemo razpravi, kaj je značilen dan, kaj je povprečno, prevladujoče, normalno... in omogočimo staršem, da nadaljujemo svojo zgodbo.
- Iz tega pogovora izluščimo rutine; nekaj primerov – jutranji odhod od doma (obsega zbujanje, higiena, oblačenje, zajtrk, priprava stvari za odhod – torba, pripomočki...), pot v vrtec, prihod v vrtec, odhod iz vrtca, prihod domov, prosti čas, igra, dejavnosti, večerja, različna opravila, priprava na večerno spanje (higiena, slačenje, priprava stvari za prihodnji dan). Ni nujno, da ima vsaka družine vse naštete rutine, te se razlikujejo pri posameznih družinah. Zanimajo nas rutine, ki se ponavljajo, hkrati pa tudi tiste, ki jih morda ni, pa so za večino podobnih družin značilne in ohranjajo neko ravnovesje (npr. sprostitvev, zabava, druženje; hkrati pa neka opravila in obveznosti, skupni obrok, odhod v park).

Zakaj nas te rutine zanimajo pri družinah otrok z DS?

20

- Ker PP lahko vplivajo na rutine celotne družine (potrebno jih je prilagoditi, potrebne so prilagoditve okolja, vplivajo na dinamiko družine - včasih razporeditev obveznosti v družini – med partnerjema; različne so potrebe sorojencev, zato se nemalokrat razlikuje tudi pozornost, ki jo sorojenca imata, dejavnosti v katere sta vključena – če se njune potrebe zelo razlikujejo).
- Nekatero posebne potrebe ne vplivajo na vse rutine v družini, skoraj pa ni posebnih potreb, ki ne bi vplivale na nobeno rutino. Posebne potrebe otroka, ki so bolj izrazite, potrebujejo višjo raven podpore, pomembno vplivajo na družinske rutine. To nikakor ne pomeni, da so te rutine vedno ovirane. Družinsko življenje je lahko tudi utečeno, prijetno in dinamično, če so dnevne rutine prilagojene potrebam vseh članov in tudi vsakega. Starši potrebujejo podporo, kako to doseči, kadar imajo OPP.

Kakšne podatke pridobimo z analizo rutin?

21

- ... o potrebah družine, zato izid tega intervjuja imenujemo tudi ocena potreb družin. Podatki, ki se nanašajo na OPP, so podatki o otrokovi samostojnosti (in obremenitvi drugih družinskih članov), podatke o tem:
- **kaj kdo v družini dela** (kaj kdo potrebuje, kakšne so njihove obremenitve, interesi...),
- **kako otrok sodeluje**, kako dejaven je (kaj potrebuje, da bo primerno dejaven – ne preveč – ne premalo - kako ga spodbujajo, motivirajo, koliko usmeritev in vodenja potrebuje, kako vodljiv je, kako se odziva ne te usmeritve),
- **kako komunicirajo** družinski člani z otrokom (kako prepoznajo njegove potrebe, občutke, počutje; kako se dogovarjajo, kako prepoznajo otrokove potrebe, želje, kdaj pride do motečega vedenja, ker otrok ne zmore izraziti potreb, kako to občutijo starši, kako se odzivajo na to),
- **kako samostojen je otrok** (kje potrebuje podporo in kakšno, kako izrazi potrebo po pomoči, kako pri tem sodeluje, kaj lahko opravi popolnoma sam).

Struktura 6 vprašanj

22

1. Kaj takrat delajo drugi družinski člani?

OPIS

2. Kaj dela otrok?

OPIS

3. Kako otrok sodeluje v tej rutini?

DEJAVNOST

4. Kako samostojen je otrok v tej rutini?

SAMOSTOJNOST

5. Kako z otrokom komunicirate v tej rutini?

KOMUNIKACIJA

6. Kako ste starši zadovoljni s potekom te rutine?

ZADOVOLJSTVO

Zapisovanje...

23

- Več preprostih obrazcev za zapisovanje
- **kratek opis rutine**, posebej zabeležimo otrokovo sodelovanje, samostojnost in socialni odziv; hkrati pa spodbude, odzive okolja (odraslih – staršev, vzgojitelja/učitelja in/ali vrstnikov – sorojencev, otrok v skupini, sošolcev), povezanost z razvojnimi področji (motorika, komunikacija, sodelovanje, dejavnost...)
- **raven zadovoljstva staršev ali vzgojitelja** – glede na okolje (če sprašujemo po rutinah doma – potem bomo ocenjevali raven zadovoljstva staršev, kadar pa ocenjujemo rutine v skupini – lahko ocenjujemo raven zadovoljstva vzg.... Izberemo lahko tudi drugačno merilo vrednotenja – glede na to, kaj zanima nas, kaj družino, kaj vzg. (npr. ocenjujemo lahko raven prilagoditvenih spretnosti, raven dejavnosti, raven komunikacije – vprašamo lahko, kako ste zadovoljni z otrokovo samostojnostjo pri tej rutini? In podobno).
- izid intervjuja = **cilji, ki jih oblikujemo skupaj s starši (ali vzgojiteljem/učiteljem, kadar ocenjujemo rutine v vrtcu/šoli)**

Zapis intervjuja... sproti

24

- Obstaja več obrazcev
- 'Obrazec' nas ne sme omejevati, biti nam mora v oporo; zato je včasih dobro, da oblikujemo takega po 'svoji meri', namesto, da ga kar preslikamo, prevedemo in izpolnjujemo ne glede na okoliščine in potrebe. Ni dobrih obrazcev za vse uporabnike, imamo celo odlične izvajalce intervjujev tudi brez obrazcev. Da bi to dosegli so potrebni mnogi poskusi in zmote, izkušnje in učenje iz teh napak.

Razvojna področja

25

- Če k vsaki rutini napišemo razvojna področja (motorika, govor, komunikacija...) nas to spomni, da smo hkrati pozorni na vsa ta področja. Začetnikom rabe intervjuja rutin svetujem, da se s področji ukvarjajo po pogovoru (preberejo zapis in poskušajo označiti pomembna področja, ki vplivajo na potek rutine – o tem lahko s starši govorimo tudi kasneje, ko načrtujemo načrt podpore – lahko pa ta področja celo izpustimo v pogovoru s starši). Priporočam pa, da imamo to zapisano v obrazcu, da ne bi pozabili.

Satisfaction with Home Routines Evaluation (SHoRE); R. A. McWilliam 2005

26

Routine	Not at all satisfied		Satisfied		Very satisfied
1. Waking up	1	2	3	4	5
2. Diaper change/toileting	1	2	3	4	5
3. Meals/Feeding	1	2	3	4	5
4. Dressing	1	2	3	4	5
5. Play time	1	2	3	4	5
6. In the car	1	2	3	4	5
7. At the store	1	2	3	4	5
8. Hanging out	1	2	3	4	5
9. Dinner preparation time	1	2	3	4	5
10. Bath	1	2	3	4	5
11. Bed time	1	2	3	4	5
12. Child care	1	2	3	4	5

Pomoč pri zapisovanju

27

- Pomočnik – zapisovalec

simboli

?

! ali VELIKE ČRKE ali

Raven delovanja...

28

- R. A. McWilliam and Naomi Younggren (2012) sta oblikovala Measure of Engagement, Independence, and Social Relationships (MEISR);
- <http://www.siskin.org/downloads/MEISRWeb.pdf>
- ta preglednica vam je lahko v pomoč pri opredeljevanju ravni delovanja (level of functioning), ker obsega oceno ravni delovanja (ne še, včasih...). V preglednici so napisani tudi meseci (kdaj otroci z značilnim razvojem določeno spretnost usvojijo) – namen tega ni točkovanje/ocenjevanje temveč le pojasnjevanje. Ne gre za natančne razvojne mejnike s katerimi bi ocenili raven otrokovega razvoja. Pri odločanju, kdaj naj bi otrok potreboval neko obliko pomoči, da bi usvojil določeno spretnost, vas starši nemara sprašujejo po starosti, ko otroci z značilnim razvojem te mejnike dosežejo.

Kako učinkoviti smo?

29

- Lestvica FINESSE II a - Lestvica za oceno storitev zg. obravnave - R. A. McWilliam, 2012
- Priporočam v branje to lestvico za oblikovanje ocene, kako uspešni smo bili. Lestvica je oblikovana tako, da ugotovimo, kakšen (če sploh) je razkorak med značilnim ravnanjem in 'idealnim' ravnanjem oziroma odzivanjem. Posebej učinkovito je to, da so avtorji za vsako področje opisali merilo vrednotenja od 1 do 7 (ki obsega tudi opis ravnanja).
- <http://www.siskin.org/downloads/FINESSEIIarevised.pdf>
- Iz zgornjega dokumenta povzemam primer za oceno potreb družine in IP-ja (izbrala sem dve področji, opisana so še druga področja).

Ocena potreb družine

30

Značilna praksa

1

Starše vprašamo, kakšne so njihove potrebe.

2

3

Starši izpolnijo vprašalnik o njihovih potrebah

4

5

Potrebe družin ocenimo splošno, vendar jih ne sprašujemo neposredno o njihovih potrebah, željah, ali spremembah v njihovem življenju.

6

7

Potrebe družin ocenimo predvsem v neformalnem, delno strukturiranem pogovoru o vsakodnevnih rutinah – tudi z usmerjenimi vprašanji o njihovih potrebah in željah po spremembi v njihovem življenju.

1

2

3

4

5

6

7

Želena praksa

Individualizirani cilji

31

Značilna praksa

1	2	3	4	5	6	7
Skoraj v vsakem IP so cilji, ki so usmerjeni v otrokove dosežke, brez opisa dejavnosti; NI ciljev, za družine.		V IP-jih so cilji, ki so usmerjeni v otrokove dosežke, ne odražajo dejavnosti in izida za družino.		IP-ji imajo manj kot 6 ciljev, nekateri so usmerjeni v dejavnosti na ravni otrokovih dosežkov, drugi so usmerjeni v družino.		IP-ji imajo 6-12 ciljev, nekateri obsegajo dejavnost otroka, drugi družine.
1	2	3	4	5	6	7

Želena praksa